

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENAMOSIOS VIETOS DEKLARAVIMO
ĮSTATYMO NR. VIII-840 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIII-2644**

2019 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2018 m. lapkričio 14 d. sprendimo Nr. SV-S-976 1.3 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo Nr. VIII-840 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIII-2644 (toliau – Projektas) dėl žemiau išdėstytų priežasčių:

1. Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo (toliau – Įstatymas) 3 straipsnio 1 dalis nustato pareigą Lietuvos Respublikoje gyvenantiems asmenims Įstatyme nustatytomis sąlygomis ir tvarka deklaruoti savo gyvenamąją vietą. Remiantis įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi asmens gyvenamoji vieta suprantama taip, kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – CK), todėl, vertinant Projekto nuostatas, aktualūs gyvenamosios vietos nustatymo kriterijai, esantys CK: Remiantis CK nuostatomis, „fizinio asmens gyvenamąją vietą laikoma vieta, kurioje jis faktiškai dažniausiai gyvena“ (CK 2.16 straipsnio 1 dalis); „Jeigu asmuo faktiškai gyvena keliose vietose, tai vieta, su kuria asmuo yra labiausiai susijęs (kur yra asmens turtas ar didžioji turto dalis, kur yra jo darbo vieta arba kur jis gyvena ilgiausiai), laikoma jo pagrindine gyvenamąją vietą. Tokiu atveju, nustatant asmens nuolatinę gyvenamąją vietą, atsižvelgiama į tai, kur yra jo pagrindinė gyvenamoji vieta“ (2.16 straipsnio 2 dalis); „Nustatant fizinio asmens gyvenamąją vietą, atsižvelgiama į asmens faktinio gyvenimo toje vietoje trukmę ir tęstinumą, duomenis apie asmens gyvenamąją vietą viešuosiuose registruose, taip pat į paties asmens viešus pareiškimus apie savo gyvenamąją vietą“ (2.17 straipsnio 1 dalis). Taigi sistemiškai vertinant Įstatymo 3, 7 straipsnių ir CK 2.16 ir 2.17 straipsnių nuostatas, nuspręsti dėl savo gyvenamosios vietos ir ją deklaruoti yra išskirtinai *paties asmens* teisė ir pareiga.

2. Duomenys apie asmenų socialinio draudimo įmokų mokėjimą kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ir (arba) Europos ekonominės erdvės valstybėse, ir (arba) Šveicarijos

Konfederacijoje ir faktas, kad jie Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos sprendimu yra atleisti nuo privalomojo sveikatos draudimo įmokų Lietuvos Respublikoje mokėjimo, savaime neleidžia daryti vienareikšmės išvados apie tai, kad asmens gyvenamoji vieta keičiama ir asmuo Lietuvos Respublikoje nebegyvena – pavyzdžiui, asmuo gali gyventi Zarasuose (Lietuvos Respublikoje), o dirbti ir sveikatos draudimo įmokas mokėti Daugpilyje (Latvijos Respublikoje). Analogiškos situacijos galimos ir su asmenimis, kurie gyvena Lietuvos Respublikoje, tačiau kitoje valstybėje dirba nuotoliniu būdu arba tais, kurie gyvenamąją vietą laiko vietą Lietuvos Respublikoje, tačiau yra laikinai išvykę dirbti į kitą valstybę ir sveikatos draudimo įmokas kitoje valstybėje moka laikinai. Taigi, tuo atveju, jei, remiantis Projekto nuostatomis, asmenys, kurie socialinio draudimo įmokas moka kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse ir (arba) Europos ekonominės erdvės valstybėse, ir (arba) Šveicarijos Konfederacijoje, būtų laikomi galutinai išvykusiais iš Lietuvos vien pagal įmokų mokėjimo duomenis, neįvertinant šių asmenų faktinės gyvenamosios vietos ir jų pačių apsisprendimo, asmenys netektų draudžiamą asmens statuso ir negalėtų Lietuvoje gauti būtinosios medicinos pagalbos paslaugų, kuri teikiama visiems Lietuvoje nuolat gyvenantiems asmenims nepriklausomai nuo to, ar jie yra apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu, ar ne.

3. Pažymėtina, kad Projektu siūloma nustatyti, jog „Asmenys <...> yra laikomi išvykusiais <...> nuo SODROS pateiktų duomenų įrašymo į Lietuvos Respublikos gyventojų registrą dienos“. Pažymėtina, kad šios Projekto nuostatos neišspręstų esamų problemų ir nepadėtų pasiekti Projekto tikslų bei uždavinių. Dažniausiai gyventojai pateikia dokumentus su duomenimis apie socialinio draudimo įmokų mokėjimą kitoje ES valstybėje už praėjusį laikotarpį ir tik tam, kad jiems būtų perskaičiuota tuo metu jau susikaupusi privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokėjimo skola. Remiantis Projekto nuostatomis, asmenys, kuriems pagal jų pateiktus dokumentus neturėtų būti skaičiuojamos PSD įmokos, būtų laikomi išvykusiais nuo duomenų įrašymo į LR gyventojų registrą dienos, nors faktiškai jie yra išvykę ir dirba svetur nuo mokesčių mokėjimo kitoje ES valstybėje laikotarpio pradžios datos, nurodytos pateiktuose dokumentuose. Tokiu būdu išvykimo deklaravimo data taptų asmens duomenų pateikimo data (duomenų įrašymo į LR gyventojų registrą data), ir tai nesutaptų su faktine asmens išvykimo data.

4. Asmens, galutinai išvykstančio iš Lietuvos, pajamų mokesčio deklaracija taip pat nėra patikimas duomuo, liudijantis tai, kad asmens gyvenamoji vieta keičiama ir asmuo Lietuvos Respublikoje nebegyvena – Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas nenumato prievolės gyventojui teikti metinę pajamų deklaraciją ar kitokį dokumentą (dokumentus), kuris patvirtintų jo grįžimo į Lietuvos Respubliką faktą. Taigi, kai gyventojas grįžta į Lietuvos Respubliką ir grįžimo į Lietuvos Respubliką metais tenkina nors vieną iš Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 4 straipsnyje nurodytų kriterijų, jis vėl yra laikomas

nuolatiniu Lietuvos Respublikos gyventoju. Taip pat, nors Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatos įpareigoja galutinai iš Lietuvos išvykstantį gyventoją pateikti metinę pajamų deklaraciją iki išvykimo dienos, dažnai pasitaiko atvejų, kai tokia deklaracija yra pateikiama jau po faktinio išvykimo praėjus metams ar ilgesniam laikotarpiui (mokesčių mokėtojai turi teisę tikslinti mokesčių deklaracijas, kol nėra praėjęs Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatyme nustatytas mokesčių apskaičiavimo (perskaičiavimo) terminas. Todėl gyventojas 2019 metais galėtų pateikti / patikslinti metinę pajamų deklaraciją už 2014 metus ir deklaruoti, jog galutinai iš Lietuvos išvyko 2014 metais).

5. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad jei, kaip siūloma Projekto nuostatomis, asmenys, kurie Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos yra pateikę fizinio asmens, galutinai išvykstančio iš Lietuvos, pajamų mokesčio deklaraciją, būtų laikomi išvykusiais iš Lietuvos Respublikos nuo minėtoje deklaracijoje asmens nurodytos išvykimo iš Lietuvos dienos, tai toks reguliavimas leistų gyventojams savo noru „išstoti“ iš Lietuvos privalomojo sveikatos draudimo sistemos ir išvengti mokestinės PSD įmokų mokėjimo prievolės atgaline data, nes būtent tokia galimybė būtų sudaroma gyventojams šioje deklaracijoje nurodant bet kokią datą. Tokiu būdu deklaruoti išvykimą „atgaline data“ asmenys galėtų net nepateikę jokių dokumentų, patvirtinančių jų teisinį statusą. Be to, toks išvykimo deklaravimo būdas, jei jis būtų įteisintas, kelia riziką atgaline data iš privalomojo sveikatos draudimo sistemos išregistruoti asmenis, kurie jau gavo privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis kompensuojamas sveikatos priežiūros paslaugas tais laikotarpiais, kuriais privalomuoju sveikatos draudimu buvo apdrausti valstybės lėšomis.

Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad asmenų gyvenamosios vietos deklaravimas be paties asmens valios, pagal duomenis apie socialinio draudimo įmokų mokėjimą ar asmens, galutinai išvykstančio iš Lietuvos, pajamų mokesčio deklaracijas, yra netikslingas ir sukurtų prielaidas kaupti neteisingus duomenis Lietuvos Respublikos gyventojų registre. Projekto aiškinamajame rašte išdėstytų teisinio reguliavimo tobulinimo tikslų Lietuvos Respublikos Vyriausybė sieks kitomis sisteminėmis teisėkūros iniciatyvomis.

Ministras Pirmininkas

Vidaus reikalų ministras